EENIGE AANVULLINGEN OP DE ENCYCLOPAEDIE
VAN WEST-INDIE¹⁾.

DE KRIJGSMACHT IN SURINAME

DOOR

C. R. WEIJTINGH

Gaarne heb ik gevolg willen geven aan het verzoek van de redactie van dit tijdschrift, vervolgoverzichten samen te stellen van hetgeen ten aanzien van de krijgsmacht en de financiën van Suriname en Curaçao is gebeurd, na het tijdstip tot waar de geschiedenis dezer takken van bestuurszorg in de encyclopaedie van West-Indië reikt.

Hieronder volgt dan allereerst een overzicht van de geschiedenis van de Surinaamsche krijgsmacht en wat daartoe gerekend wordt te behooren, in de volgorde die ook de encyclopaedie in acht nam en waarbij alleen feiten van zekere beteekenis worden vermeld.

Schutterij te Paramaribo.

In 1913 telde de schutterij nog 13 officieren en 364 onderofficieren en manschappen. Inschrijving van schutterplichtigen vond regelmatig halfjaarlijks plaats, terwijl onder leiding van een officier der infanterie, bijgestaan door eenige onderofficieren-instructeur, jaarlijks geregeld werd geoefend.

Bij resolutie van 15 Januari 1923 no. 145 werd het muziekkorps opgeheven en in het volgende jaar had geen inschrijving meer plaats, een en ander in verband met het voornemen de schutterij „rustend” te maken. Daartoe werd in Mei 1924 een ontwerp-verordening bij de Koloniale Staten ingediend. Er werd in dit jaar niet meer geoefend; geweren, sabels, patroontassen en trommen werden in het wapenmagazijn van de landmacht opgelegd; de uniformen werden in bewaring gegeven op de Gouvernementssecretarie.

¹⁾ Onder de redactie van H. D. Benjamins en Joh. F. Snelleman, 1914-1917. 800 blz. Met 3 gekl. krt. (Uitg. Martinus Nijhoff

De sterkte bedroeg toenmaals nog 9 officieren, 283 onderofficieren en manschappen.

Bij Verordening van 1925 No. 70, in werking getreden 1 Januari 1926, werd de schutterij „rustend” verklaard; in tijd van oorlog of oorlogsgevaar zou zij weder mobiel kunnen worden gemaakt. Zij zal dan evenwel eerst na een periode van deugdelijke oefening eenige beteekenis krijgen.

Bij Besluit van 31 December 1925 GB. No. ° 102 werd hare sterkte vastgesteld en werden voorschriften gegeven voor de kleding en de bewapening en voor het ondergaan van de straf van provoost-arrest.

Op 1 Januari 1926 bedroeg het aantal ingeschreven schutterplichtigen 2127, uit welk aantal 280 bij de rustende schutterij werden ingelijfd en 250 ter beschikking werden gesteld van den opperbrandmeester, ter inlijving bij de brandweer.

Gewapende burgermacht in de districten.

Deze organisatie bestond en bestaat nog alleen op papier; de daartoe behorende officieren, onderofficieren en manschappen worden als zoodanig in de registers ingeschreven, maar er wordt nimmer geoefend, zoodat er dan ook niet de minste militaire waarde aan kan worden toegekend.

De sterkte bedroeg op 31 December 1913 : 44 officieren en 1666 onderofficieren en manschappen. Geleidelijk nam haar sterkte af, zoodat deze einde 1934 nog bedroeg 19 officieren en 1133 onderofficieren en manschappen.

Landmacht.

Het troependetachment, bij Kon. Besluit van 6 Maart 1915 no. 15 vastgesteld op 1 kapitein, 4 luitenants, 1 luitenant- of adjudant-onderofficier- kwartiermeester en 234 minderen, bleef ook in de volgende jaren de samenstelling behouden van een compagnie infanterie, waarvan de sterkte jaarlijks aan kleine wijzigingen onderhevig was. De aanvulling geschiedde ten deele door de Koloniale Reserve, ten deele door aanneming van vrijwilligers uit de verschillende bevolkingsgroepen van Suriname.

Het bevel over de compagnie kan, in afwijking van de organisatie, bij een hoofdofficier berusten.

Van de compagnie te Paramaribo hadden regelmatig detacheringen plaats naar Nickerie, naar het Marowyngegebied, naar Moengo of elders tot het verrichten van bewakings- of politiediensten. De sterkte der detachementen varieerde van 20 tot 35 onder-

officiëren en manschappen, soms onder bevel van een officier. Zoo werd in 1924 aangevangen met den aanleg van een weg van Albina naar Moengo-tapoe, waarbij gevangenen werden tewerkgesteld; het toezicht daarop werd opgedragen aan een detachement militairen.

Aangezien de N.V. Surinaamsche bauxietmaatschappij, gevestigd te Moengo, veel overlast had van deporté's uit Fransch-Guyana, werd, nadat tevoren militaire patrouilles naar Moengo waren gezonden, bij Gouvernementsresolutie van 12 Augustus 1925 no. 2442, de politiedienst aldaar opgedragen aan 1 sergeant en 6 tot ten hoogste 12 fuseliers.

Op 13 Mei 1925 werd aan de politie hulp verleend tot het onderdrukken van ongeregelheden onder de Javaansche arbeiders op de suiker-onderneming Marienburg in het toenmalige district Beneden-Commewyne. Gedurende tien dagen is de onderneming door militairen bezet geweest.

In verband met de rumoerige stemming onder de Javanen en Creolen op de suikeronderneming Waterloo, in het district Nickerie, waar op dat tijdstip geen troependetachment meer aanwezig was, werd op 28 December 1926 een brigade van 1 officier en 15 karabijnen daarheen gezonden, waarna de rust spoedig was hersteld.

Voorts zijn er in 1926 een drietal patrouilles naar het binnenland gezonden tot machtsvertoon en ter verkenning van tracées voor den lateren aanleg van wegen.

Ook in 1927 verleende de compagnie meermalen hulp tot het onderdrukken van ongeregelheden onder de bevolking van de suikeronderneming Waterloo.

Op 10 Juni 1929 werd uit Willemstad bericht ontvangen over het ontstaan van troebelen, veroorzaakt door het optreden van den Venezolaan Urbina. Twintig uren na ontvangst van dit bericht vertrok per boot van de Surinaamsche bauxietmaatschappij een detachement, sterk 2 officieren (waarbij de compagniescommandant) en 2 brigades (39 karabijnen) naar Willemstad, welke plaats 2 maal 24 uren later werd bereikt. Bij aankomst bleek de rust te zijn hersteld. Na aldaar gedurende eenigen tijd wachtdiensten te hebben verricht, keerde het detachement op 25 Juli te Paramaribo terug.

Bij resolutie van 5 Februari 1931 G.B. no. 14 en 15 werden voorschriften uitgevaardigd, regelende de verhouding en de samenwerking tusschen de burgerlijke en militaire gezagsdragers alsmede betreffende een militaire alarmregeling.

In dit jaar werd het detachement-Moengo opgeheven.

In 1932 werd een brigade gelegd te Albina voor politiediensten bij de gestraften, werkzaam gesteld bij de verbetering van den weg Albina-Moego en voor de beveiliging van de bevolking tegen overlast van uit Fransch-Guyana naar Suriname gevluchte gestraften en libéré's.

Te Nickerie bleef een halve brigade politiediensten verrichten. Het wegwerkersbivak (150 gestraften) ten behoeve van den aanleg van den weg Paramaribo-Domburg, onder toezicht staande van 1 onderofficier met 8 fuseliers, werd 30 December 1932 opgeheven.

Bij verordening van 11 Juli 1933 G. B. no. 101 werd de troepencommandant aangewezen als opperbrandmeester en een der luitenanten als adjunct-opperbrandmeester. 1 Brigade, sterk 2 sergeanten-hulpautohersteller en 18 man, werd bestemd voor het verrichten van diensten ten behoeve van de brandweer.

Bij resolutie van 17 October 1933 No. 3305 werd een nieuwe militaire alarmregeling vastgesteld.

Nadat bij K.B. van 23 Juni 1934 No. 59 een legeraalmoezenier en bij K.B. van 28 November 1934 No. 39 een legerpredikant was benoemd, werd bij K.B. van 27 December 1934 No. 131 het instituut van onbezoldigde legerpredikanten en legeraalmoezeniers geregeld.

De organisatie van de compagnie werd in 1936 uitgebreid met 3 mitrailleurs van 12 m.M.

D o o d e w e e r m i d d e l e n .

Het gewest kent nog enkele benamingen (fort Zeelandia, fort Nieuw-Amsterdam), die op het bestaan van verdedigingswerken zouden wijzen. Deze historische benamingen zijn behouden; als verdedigingswerk hebben die punten echter geen waarde.

M i l i t a i r g e n e e s k u n d i g e d i e n s t .

In 1913 waren met dezen dienst belast:

1 officier van gezondheid 1e klasse, tevens chef van het militair hospitaal, 3 officieren van gezondheid 2e klasse, 2 burgergeneesheeren, dienstdoend als officier van gezondheid, 1 militair apotheker, 1 als militair apotheker fungeerende burgerapotheker en eenig administratief personeel.

Bij de troependetachementen te Albina en Nickerie, in welke plaatsen kleine hospitalen waren gevestigd, werd de dienst verricht door een als officier van gezondheid fungeerend burgergeneesheer.

Op grond van het door een Nederlandsch accountantskantoor

ingesteld onderzoek, werd 1 Januari de administratie van het militair hospitaal geheel gescheiden van die der troepen. Voor het militair hospitaal werd de bedrijfsboekhouding ingevoerd.

Op de koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1917 werden de noodige gelden toegestaan om voortaan aan het Rijk de kosten van verpleging van burgerpersonen in de militaire ziekeninrichtingen ten volle te vergoeden. Tot voordien bleef een gedeelte dezer kosten ten laste van het Rijk.

In den loop van het jaar 1921 werd een aanvang gemaakt met den bouw van barakken voor besmettelijke ziekten op het terrein van het militaire hospitaal; zij werden in 1924 in gebruik genomen.

In 1925 werd, in verband met de opheffing van het garnizoen, de militaire ziekeninrichting te Nickerie overgegeven aan den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Op 1 Januari 1934 werd het militair hospitaal als zoodanig opgeheven; de instelling werd overgenomen door den openbaren gezondheidsdienst, onder den naam 's Lands hospitaal. Ook de garnizoensapothek en het magazijn van geneesmiddelen gingen naar dien dienst over, onder de namen 's Lands apothek en 's Lands magazijn van geneesmiddelen.

Met de verzorging van den militairen geneeskundigen dienst bij de compagnie bleef een officier van gezondheid, als garnizoensarts, belast. De overige officieren van gezondheid, alsmede de beide militaire apothekers behooren in den vervolge tot den openbaren gezondheidsdienst, één der apothekers in de functie van gouvernementsscheikundige.

Z e e m a c h t .

Het blijvend stationneeren van een oorlogsschip had reeds in 1899 een einde genomen. Suriname werd daarna zoo nu en dan bezocht door het oorlogsschip, dat voor korteren of langeren tijd op Curaçao verblijf hield.

Zoo werd Suriname bezocht van:

19 Juli-6 Augustus door Hr. Ms. Zeeland; 13 Mei-20 Mei 1915 door Hr. Ms. Jacob van Heemskerck, 22 November-3 December 1915 door het Hr. Ms. Kortenaer; 18 Januari-31 Januari 1916 door Hr. Ms. Kortenaer; 29 Mei-7 Juni 1922 door Hr. Ms. Zeeland, 6 Februari-22 Februari 1928 door Hr. Ms. Hertog Hendrik; 21 Januari-31 Januari 1929 door Hr. Ms. Kortenaer; 25 November-30 November 1931 door Hr. Ms. Bankert; 28 Juli-3

Augustus 1933 door het Hr. Ms. Johan Maurits van Nassau;
26 Augustus–2 September 1933 door het Hr. Ms. van Nes;
27 Maart–8 April 1937 door Hr. Ms. Johan Maurits v. Nassau;
19 Juli–4 Augustus 1937 door Hr. Ms. O₁₂.

Gedurende deze tijdperken is nimmer eenige actie van deze schepen noodig geweest.

B u r g e r w a c h t .

In 1933 werd te Paramaribo een burgerwacht opgericht met afdeelingen te Nickerie en Coronie. Haar taak is, daartoe opgeroepen door den gouverneur, den procureur-generaal, den betrokken districts-commissaris of hun plaatsvervangers, bij oproerige bewegingen, deze volgens aanwijzing van genoemde autoriteiten, zoo noodig met kracht van wapenen tegen te gaan en het wettig gezag te steunen. Voorts om bij natuur- en andere rampen of bij daarvoor in aanmerking komende gebeurtenissen zich ter beschikking te stellen van genoemde autoriteiten tot het verleen van bijstand.

De leden, die van militaire instructeurs een goede schietopleiding ontvangen, zijn ingedeeld in groepen, die in geval van onlusten een door den gouverneur aangewezen object hebben te bewaken.

De bewapening bestaat uit geweer M 95 met bajonet; uniformkleeding wordt niet gedragen, alleen een oranjeband om den linkerarm.

De statuten der vereeniging zijn goedgekeurd bij resolutie van 30 Juni 1933 No. 1950; voor het huishoudelijk reglement geschiedde dit bij resolutie van 23 November 1933 No. 3719.

Bronnen:

Verslagen van Bestuur en Staat, vroeger genaamd Surinaamsche verslagen van 1916 t/m 1935.

Jaarboekjes der Kon. Marine.